

SINT OLAV ACHTERNA

DE WEG NAAR *Nidaros*

Bij Noorwegen denk je aan steile fjorden en uitgestrekte hoogvlakten. Maar niet direct aan een pelgrimsroute. Wie eens met een ander verhaal uit Noorwegen thuis wil komen, loopt de Olavsvegen of Sint-Olavsweg van Oslo naar Trondheim.

TEKST & FOTO'S KARIN ANEMA

Begin jaren negentig kwam de provincie Trøndelag, waarvan Trondheim de hoofdstad is, met het idee om een nieuw langeafstandswandelpad langs historische plekken te markeren en om daarbij het verhaal van Sint Olav en het bijbehorende culturele erfgoed als leidraad te nemen. Oude pelgrimsroutes en koningswegen werden getraceerd en gemarkeerd. Resultaat is een labyrint van paden die door valleien en over hoogvlakten lopen, door bossen en weilanden, gehuchten en grotere plaatsen. Voor alle geldt dat zij te maken hebben met verhalen over de Heilige Olav. Inmiddels zijn vier routes gemarkeerd en zijn er slaap- en eetplekken onderweg ingericht. Vlak voor de inhuldiging in 1997 van de zeshonderdverftig kilometer lange pelgrimsroute liepen honderden mensen spontaan van Oslo naar Trondheim, dat haar duizendste verjaardag vierde. Het worden er elk jaar meer, al zal de Olavsweg nooit

← Tussen Oslo en Trondheim zijn vier officiële St.-Olavsroutes gemarkeerd.

↑ Pulsatilla of wilde-manskruid.

Alles in de natuur, het licht, het water, heeft iets schoons en helders

zoveel bezoekers trekken als de pelgrimsroutes naar Santiago de Compostela of Rome, die met veel geld ondersteund worden door de katholieke kerk.

In het Nationaal Park Dovrefjell starten we bij een bergkerk, die tijdens de zomermaanden openstaat voor passanten. De plaatselijke dominee Hans-Jacob Dahl: “Het is niet altijd makkelijk door te dringen tot de ziel van een pelgrim: ieder maakt zijn eigen innerlijke reis. Ik pas mijn dienst aan hen aan, vertel oude verhalen uit de bergen en praat over ontmoetingen. Of ik vraag hun de laatste vijfhonderd meter een blad

en een steen mee te nemen. Het blad staat voor het goede in je leven en de steen voor het slechte. Daar praten we dan in de kerk over.”

Van gevangenen tot prinses

Vanuit de bergkerk lopen we over de hoogvlakte van Dovrefjell, die bekend staat om plotselinge weersveranderingen. Tot half juni ligt hier volop sneeuw. Aan de overkant van een beek zien we een roedel lompe muskusossen, die zich tussen het rendiermos en de dwergberkjes goed thuisvoelen. Nadat we het skioord Oppdal achter ons hebben gelaten, overnachten we in de *Pilegrimsherberge* in Haeverstølen. Ooit was de pelgrimsherberg een *seter*, een zomerboerderij. De hutten zijn gedekt met gras en vetplanten. Deze voor Noorwegen typerende daken isoleren goed, absorberen regen en

zijn vuurwerend. In het veld achter de herberg lopen koppels kraanvogels, die ieder jaar terugkomen. Unni zet ons *rommegrøt* (een soort pap), speklappen en bessensap voor, een typisch Noors gerecht. Haar man, ecofilosoof Borge, is een exponent van het Noorse *frilutsliv*: leven in de natuur. Hij vertelt over de pelgrims: “Jaarlijks loopt een groep gevangenen de St.-Olavsweg. Onderweg overpeinzen ze hun daden. Hoe meer een met de natuur, des te minder woorden nodig zijn. Daarnaast zijn er veel pelgrims die op een cruciaal moment in hun leven de tocht maken: vrouwen die verlaten zijn of van plan zijn hun man te verlaten, mensen die van plan zijn hun baan op te zeggen. Onlangs was hier een ict-er die van Oslo naar zijn nieuwe baan in Trondheim liep. Een mooie overgang naar een totaal andere job, nadat hij uit frustratie zijn computer

OLAV: MARTELAAR EN HEILIGE

Olav Haraldsson werd als twaalfjarige door zijn moeder als Viking op pad gestuurd. Na zijn bekering in Normandië tot christen had hij zijn roeping gevonden: het christendom zou mensen kunnen verenigen. In de volksverhalen is hij niet alleen de meedogenloze Viking die het woord verspreidde, maar ook een zachtaardige apostel, die naar de behoeften van armen en boeren luisterde.

Toen hij op het strijdtoneel, vlakbij Trondheim, zijn zwaard demonstratief weggooid, omdat hij voor het eerst niet op zijn

eigen krachten maar op die van God vertrouwde, werd dat zijn dood. Als martelaar werd hij onder de vloer van de Nidaroskathedraal in Trondheim begraven. Olavs zwaard staat in het Noorse wapen en komt ook terug in het volkslied. Zijn roem is bovendien terug te vinden in de kerk in Bethlehem waar hij zijn eigen pilaar heeft: nummer 5, ‘Rex Olav Norway’.

→ Ergens onder de vloer van de kathedraal ligt de Heilige Olav begraven.

← De inwoners van Trondheim gaan er prat op dat ze in de mooiste stad van Noorwegen wonen.

↓ Een föhn voor de natte schoenen.

← Door de geïsoleerde ligging van de route, de langere trajecten zonder voorzieningen en het grillige weer, staat de Sint-Olavsweg bekend als moeilijker dan die naar Santiago de Compostela.

tegen de muur kapot had gegooid. Onder de pelgrims zitten ook einzelgängers die het liefst in stilte verblijven.”

De volgende twee dagen lopen we door brede valleien, deels bebost, deels landbouwgrond. De eland is het dier waar je altijd over hoort, maar dat je zelden ziet. Elanden leven in uitgestrekte bossen bij meren en rivieren. In de dorpen Rennebu en Skaun voert de route langs middeleeuwse kerkjes. Hier zijn we in de wereld van de nog altijd populaire schrijfster Sigrid Undset (1882-1949) die in 1928 de Nobelprijs voor literatuur won. Haar romans spelen zich af in de middeleeuwen; zo beschrijft zij hoe pelgrims bij een boerderij aankloppen. In een van de kerken spreken we twee vrouwelijke pelgrims die de laatste honderd kilometer afleggen. “Daarmee treden we in de voetstappen van prinses Märtha Louise die de route voor haar trouwen liep.” Behalve de prinses is ook schrijver Paulo Coelho hun inspiratiebron met zijn thema’s over zingeving en harmonie. Net als vele pelgrims hebben ze de route naar Santiago de Compostela al gedaan. “De Olavsvegen is bepaald niet makkelijker. De route ligt geïsoleerder; vaak vind je in geen twintig kilometer iets te drinken of een plek om te slapen. Maar het voordeel is de natuur en de lange, lichte nachten.”

Janteloven

In het pelgrimscentrum krijgen we heerlijke zelfgebakken taart. Als we Dina daarmee complimenteren, zegt ze: “Het is niets. Wat moeten jullie wel niet van me denken.” Onze gids zegt even later: “Typisch *Janteloven*. Een Noorse gedragscode,

“De Olavsvegen is bepaald niet makkelijker. De route ligt geïsoleerder”

waarover de schrijver Axel Sandemose halverwege de vorige eeuw schreef. ‘Janteloven’ betekent dat je nederig moet zijn en je vooral niet beter moet voelen dan anderen. Je voordoen of je beter bent is uit den boze. Deze moraal heeft veel te maken met de sterke invloed van de lutherse kerk.” Na een tocht door een diep bos met een overdaad aan bosbessen en beekjes, afgewisseld met bloeiende weiden, bereiken we het zalmrijke water van de Gaula-rivier. De oevers zijn uitgestrekte vogelreservaten. Varkensboer Johan zet ons over in zijn roeiboot. We gaan slapen in zijn gerestaureerde hooiberg uit de middeleeuwen. Johan is de zevende generatie die hier boert. Achter zijn bedrijf ligt een reservaat met iepen, de laatste die zo noordelijk groeien. Zijn vrouw heeft *trondersodd* voor de pelgrims bereid: aardappelsoep met gehaktballetjes en wortel, een traditioneel bruiloftsgerecht in Trøndelag, omdat je er makkelijk grote hoeveelheden van kunt maken. Johan ziet veel “professionele pelgrims” voorbij komen, die de ene pelgrimstocht na de andere volbrengen.

Heilig water

De laatste dag voert door bloemrijke hooiweiden, door bossen en langs vele zomerhuisjes. Noorwegen was tot de Eerste Wereldoorlog arm. Met de opkomende

welvaart zocht men zekerheid in het verzaemen van bezit. Huizen en boten zijn een verlengstuk van Noren geworden, ze zijn bijna een basisbehoefte. Nergens ter wereld besteedt men zoveel van zijn inkomen aan huis en haard.

In de diepte schittert het water van het Trondheimfjord, dat Noorwegen bijna in tweeën snijdt. Alles in de natuur, het licht, het water, heeft iets schoons en helders. We lopen het laatste stuk door de groene buitengewijken van Trondheim.

Het pad voert over de oever langs een bron met heilig water. Oorspronkelijk lag koning Olav Haraldsson hier begraven. Na zijn dood in 1030 gebeurden allerlei wonderen. Een blinde die Olavs bloed op het slagveld had aangeraakt, genas. Een kreupele kon weer lopen. Het opgewonden volk vroeg aan de bisschop om het graf te openen: Olavs huid bleek nog puntgaaf en hij rook zo waar lekker. Nadat Olav heilig was verklaard, werd zijn lichaam overgebracht naar de kathedraal. Het graf was nauwelijks geruimd of er ontsprong een geneeskrachtige bron, waardoor Olavs roem danig steeg. Zo werden allerlei natuurlijke fenomenen, zoals rotsformaties en merkwaardige spleten in de bergen, geassocieerd met Olav.

Mooiste gebouw

Dan staan we voor de kathedraal Nidaros, volgens de Noren hun mooiste gebouw. Binnen staat Olav afgebeeld als een feminiene apostel en niet als een woeste Viking. Enkele pelgrims vertellen me dat de Nidaroskathedraal eenvoudig is en daarmee “mooier dan de volgestouwde kathedralen elders in Europa.”

↓ Deze pelgrimsherberg in Hæverstølen was ooit een seter, een zomerboerderij. De voor Noorwegen typerende daken met gras en vetplanten isoleren goed, absorberen regen, en zijn vuurwerend.

↘ We worden per roeiboot over de Gaula gezet.

Je kunt ook bidden met je voeten en dichtbij God komen Door te bewegen leer je iets over jezelf

In de kathedraal is ook dominee Andreas: “De pelgrims worden opgevangen door vrijwilligers. Ze willen dolgraag het verhaal over hun tocht en hun innerlijke reis kwijt. Ik ontvang degene met speciale behoeften. De meesten beschouwen het volbrengen van de reis als de belangrijkste gebeurtenis van hun leven. Sommigen zijn vervreemd geraakt van de kerk, van zichzelf, van de wereld. Door de tocht verandert hun perspectief. Ik praat met hen over de weg terug naar het normale leven en over wat ze willen overhouden van de reis. Toen ik de route zelf liep, heb ik een veel beter beeld gekregen van de mens als geheel in plaats van alleen het geestelijke waar de kerk op focust. Over pelgrimage moet je niet praten, je moet het doen. Je kunt ook bidden met je voeten en dichtbij God komen. En door te bewegen leer je iets over jezelf. Tijdens het wandelen stellen mensen mij vragen, we zijn elkaars gelijke, en dat

gebeurt niet zittend in de kerk. De lutherse kerk moest eerst weinig van de pelgrimsroute hebben – het was niet haar idee – omdat de Nidaroskathedraal dan beter zou zijn dan andere kerken en omdat bidden nu eenmaal in de kerk hoort. Ik heb geleerd dat dat helemaal niet hoeft.” Berit Lånke, directrice van het Pilegrimssenter, komt erbij staan en zegt: “Vraag is hoe de pelgrims een maand later over hun goede voornemens denken. De motieven om de tocht te lopen variëren van het zoeken van een sportieve uitdaging tot een spirituele ervaring.” Zij ziet de pelgrimsroute als metafoor voor het leven. Niet opgeven, doorgaan, ook als het lastig is. Onderweg krijg je te maken met tegenslagen, maar je moet steeds weer opstaan. “Het gaat erom dat je aan het eind nog steeds overeind staat.” ■

kanema@bergenmagazine.nl

Noorwegen

logo van de St.-Olavsweg volgt

BERGWIJZER

De complete Sint-Olavsweg loopt door heel Noord-Europa (in totaal over zo'n vijfduizend kilometer). De bekendste route is die van Oslo naar Trondheim en loopt door de nationale parken Dovrefjell, Reinheim, Dorre en Rondane. Het is populair om alleen de laatste honderd kilometer af te leggen (Oppdal tot Nidaros) – genoeg om je St.-Olavsbrevet te halen. Als je krap in je tijd zit, kun je delen van de route met de trein doen.

BESTE PERIODE

Vanaf half juni tot en met september. Lopend, fietsend of te paard. Buiten die periode is er te veel sneeuw, tenzij je langlaufend gaat. Let dan wel op de openingstijden van de accommodatie.

SLAPEN

Langs de route liggen meerdere pelgrimsherbergen (zie ook: www.pilegrimsleden.no).

- Sundet Gård – in Leinstrand. Info: www.olavsrosa.no, johnwan@online.no
- Pilegrimsherberge Hæverstølen – vlakbij Rennebu.
- Pilegrimsherberge Kleivan – in Kleivan, vlakbij Buvika. Info: tel. +47(0)97698715, www.kleivanvekst.no

TOCHTEN

De honderd kilometer van Oppdal naar Trondheim is in vijf dagen goed te doen. Van de vier gemarkeerde routes is de Gurbundsroute de fraaiste (vijf weken). De route door Zweden gaat veelal door bos en is eentoniger. De routes zijn aangegeven met *Pilegrimsleia* (het pelgrimssymbol).

LEESTIPS

Kristin Lavransdatter, *Sigrud Undset*. Klassieke trilogie. Nederlandse vertaling is alleen tweedehands te verkrijgen.

MEER WETEN?

www.pilegrim.info – alle informatie, inclusief kaarten

www.pilegrimsleden.no – interactieve website en bijbehorende app om je trip te plannen en om andere activiteiten te zoeken, zoals vissen, kajakken, of om logeer- en eetadressen te vinden.

www.pilegrimssenter-dovrefjell.no

www.dovrefjell.com

www.nasjonlparken.no

www.visittrondheim.no

www.nidarosdomen.no

Met dank aan Innovation Norway (www.visit-norway.nl) en www.trondelag.com